

Verlag platformbijeenkomst Nieuwe Sanitatie “Work in Progress”

1 november 2022

Zalencentrum De Reehorst Ede

Aanwezig zijn ruim honderd deelnemers; 60 in de zaal en 40 via een livestream.

Bert Palsma heet iedereen thuis en in de zaal namens STOWA van harte welkom. Hij benadrukt het belang om elkaar na 2 coronajaren ook weer eens fysiek te treffen. **Bjartur Swart** geeft een samenvatting van de webinars die in 2021/2022 zijn georganiseerd. Gemeenten en waterschappen staan voor lastige keuzes waarbij in het buitengebied een groot aantal zaken tegen elkaar afgewogen moeten worden. STOWA wil daarin ondersteunen met het verzamelen van data ([DEBIT-2030](#)) en het opzetten van een aantal factsheets voor een beperkt aantal veelvoorkomende situaties. Aansluitend presenteert **Tiemen Nanninga** (LeAF) mede namens de Stichting Wateropleidingen een opzet voor een cursus Nieuwe Sanitatie. De reacties uit de zaal geven aan dat hiervoor bij een aantal mensen/partijen zeker belangstelling is.

Ad de Man (WBL) laat de resultaten zien van het project [Super Local](#) in Kerkrade. Het belucht helofytenfilter is nu in bedrijf; de UASB verkeert in de opstartfase. Het is duidelijk een pilot waarbij juist in de uitvoering veel leerervaringen worden opgedaan; niet alles loopt meteen van een leien dakje. Ad toont o.a. data van het helofytenfilter. Een niet goed ingestelde beluchtingspomp bleek grote invloed te hebben op de aanvankelijk goede maar later veel minder goede verwijderingsrendementen.

Dion van Oirschot (Rietland) toont een camping ([Hof Bellewaerde](#)) nabij Ieper; de hoge archeologische waarde legt allerlei beperkingen op. Er is gekozen voor een eigen drinkwatervoorziening uit regenwater en een lokale zuivering via een phytobiosfilter. De analyses laten hoge verwijderingsrendementen zien van zowel zwart als grijs water voor macro én microparameters.

Tim Verhagen (Bernheze) en **Bart Verberkt** (Ws. Aa en Maas) presenteren gezamenlijk de resultaten van het [I-QUA-project](#) bij Voetbalvereniging HVCH. Er is voor gekozen om de pilot-installatie niet te ontmantelen maar om juist door te gaan op de ingeslagen weg. In 2022/2023 zal het systeem verder worden gemonitord en zal de samenwerking met het waterschap en de kennisuitwisseling in de regio verder worden geïntensiveerd. Met name de inzet van de MBR zal verder worden onderzocht.

Sybrand Metz (Desah) laat enkele resultaten van het [Run4Life](#) onderzoek zien. Met extreem zuinige vacuümtoiletten kan 80-90 % spoelwater worden bespaard en er kan meer energie worden teruggewonnen. Het blijkt ook dat thermofiele vergisting pathogenen en medicijnresten goed verwijderd en dat nutriënten veilig kunnen worden hergebruikt. De demosite in Helsingborg heeft de Global Water Award 2022 gewonnen. De pilots zoals in Sneek en Kerkrade krijgen zo een perspectiefvolle toekomst.

Thuy Do (Rotterdam) en **Hans Geerse** (Delfland) lichten als eerste na de pauze het project [Blue City](#) toe. Zij benadrukken de lange adem en het doorzettingsvermogen dat nodig is om dit soort innovatieve projecten in de waterketen gerealiseerd te krijgen. In het pand van het voormalige

Tropicana wordt nu een installatie gerealiseerd waar regenwater en grijswater tot herbruikbaar water worden opgewerkt en geel- en zwartwater tot meststof en compost verwerkt. Het onderzoek richt zich vooral op de impact die dit soort duurzame technieken kunnen hebben op het functioneren van de lokale waterketen en het lokale watersysteem. Daar wordt ook de monitoring op afgestemd.

Rien de Ridder (Zuiderzeeland) ontrafelt de ontwikkelingen in Flevoland. Het oorspronkelijke Living Lab Oosterwold richtte zich vooral op de ontwikkeling van IBA-systemen en heet nu [Waterlab Flevoland](#). Dit project is opgevolgd door het project [Waterlab Circulair](#) dat een bredere en nog meer op duurzaamheid gerichte scope heeft. Een nieuw project Waterlab Circulair 2.0 is in voorbereiding. Deze initiatieven moeten vooral leiden tot een roadmap voor alle stakeholders die richting moet geven aan een meer duurzame waterketen.

Paul Telkamp (TAUW) gaat in op de afzettingen die zich voordoen in vacuümriolen. Verschillende (deels door de leveranciers aangedragen) oplossingen – zoals zuur doseren – blijken niet effectief. In opdracht van STOWA/Rioned is een verkennend onderzoek gestart hoe afzettingen kunnen worden voorkomen, bestreden (bij lichte afzettingen) of verwijderd (bij ernstige afzettingen). Een eerste rapportage wordt volgend jaar verwacht. Tegelijkertijd zal worden nagegaan of een groter onderzoek in Europees verband kan worden opgezet.

Roy Rosink (Jotem) stelt als aanvulling op de vorige spreker voor om zuur te binden aan een meer cohesievedrager (bv. WC-eend) waardoor het zuur langer de tijd heeft om op de afzettingen in te werken. Hij presenteert het concept "[Blue Elephant](#)" als een slimme MBR voor de behandeling van 5 – 6 m³ afvalwater per dag (50 – 150 i.e.) in een plug & play uitvoering die weinig energie verbruikt en een effluent kwaliteit oplevert die geschikt is voor irrigatie. Er is gekozen voor een "one size fits all" benadering waardoor de installatie betaalbaar en eenvoudig toepasbaar is. Momenteel wordt gewerkt aan het omvormen van het prototype naar een serieproduct. Hij pleit voor wat meer vrijheidsgraden in de Nederlandse wet/regelgeving afhankelijk van de kwaliteitseisen van het oppervlaktewater dat zou toepassing in Nederland kunnen bevorderen. Hij wijst er voorts op dat er in Nederland op dit moment geen keurmerk van dit soort producten kan worden verkregen.

Fides Lapidaire (Stichting de Rondgang) laat tot slot zien hoe zij (als kunstenaar) naar de huidige humane afvalwaterketen kijkt. Met haar initiatief "Broodje Poep" probeert ze op festivals en evenementen aandacht te vragen voor het opnieuw sluiten van de kringloop. Onder de vlag van Stichting de Rondgang worden initiatieven ontplooid om de maatschappij bewust te maken van de problematiek. Een voorbeeld is het project [Circulair Sanitation](#) waarin feces in zakjes worden ingezameld en samen met ander organisch materiaal wordt gecomposteerd. Om het verhaal ook aan het grote publiek te vertellen is tijdens de Dutch Design week een de film Holy Shit gepresenteerd. De film kan nog niet worden gedownload; belangstellenden kunnen contact opnemen met Stichting de Rondgang (info@stichtingrondgang.nl).